

Greinargerð um athugasemdir við skipulagslýsingu vegna breytingar á aðalskipulagi Akraneshafnar - aðalhafnargarður

Almennt:

Hafnaraðstæður á Akranesi eru fremur þröngar sem skapast af legu hafnarinnar, stærð og landfræðilegum aðstæðum á Akranesi. Ýmislegt hefur verið skoðað til að draga úr ókyrrð í höfninni og bæta viðleguskilyrði skipa. Um margt er aðstaða og þjónusta í Akraneshöfn góð og í raun allt fyrir hendi ef viðskiptaaðilar ákveða að nýta þá aðstöðu sem þar er. Vandkvæði vegna ókyrrðar, sem einhverja daga ársins eru fyrir hendi, ættu að minnka með auknu skjóli við lengingu Aðalhafnargarðs og breyttri legu viðlegunnar.

Samþykkt var í skipulags- og umhverfisráði 15.1.2018 og í bæjarstjórn 23.1.2018 að auglýsa skipulagslýsingu vegna breytingar á Aðalskipulagi Akraness 2005-2017 skv. 1. mgr. 36 og 1. mgr. 43. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. Skipulagslýsing var auglýst í Morgunblaðinu, Skessuhorni, Póstinum og á heimasíðu Akraneskaupstaðar. Auglýsingatími var frá 1.2.2018 til 15.2.2018. Í framhaldinu var haldinn kynningafundur 2.5.2018, þar sem skipulagslýsing var kynnt vegna fyrirhugaðra breytinga á aðalskipulagi Akraneshafnar, hafnarsvæði, ásamt því sem áform um breytingu á deiliskipulagi hafnarsvæðisins var kynnt.

Eftirfarandi aðilum voru send bréf þar sem óskað var umsagnar þeirra um skipulagslýsinguna:

Skipulagsstofnun
Umhverfisstofnun
Minjastofnun Íslands, minjavörður á Vesturlandi
Vegagerðin
Heilbrigðiseftirlit Vesturlands
Orkuveita Reykjavíkur (Veitur)
Faxaflóahafnir

Aðalskipulagsbreyting:

Í Aðalskipulagi Akraness 2005-2017 eru eftirfarandi skipulagsákvæði um hafnarsvæði H1:

Nr.	Stærð	Svæði	Lýsing	Skipulagsákvæði
H1	10,9	Akraneshöfn	Fjölbreytt hafnarstarfsemi, fiskvinnsla, þjónusta og önnur hafnsækin starfsemi. Deiliskipulag hefur verið unnið fyrir hluta hafnarsvæðisins.	Lokið skal gerð deiliskipulags hafnarsvæðisins. Höfn og athafnasvæði fyrir hafnsækna starfsemi, fiskiðnað og aðra athafnastarfsemi. Nýtingarhlutfall ákvarðað í deiliskipulagi.

Áformaðar breytingar felast í að gerður verður nýr hafnarbakki með 220 m viðlegu (90 metra lenging á núverandi bakka) og 11 m dýpi, brimvarnargarður verður lengdur um allt að 60 m og öldudeyting milli Aðalhafnargarðs og Bátabryggju verður lagfærð og bætt. Hafnarsvæði H1 verður stækkað sem nemur lengingu Aðalhafnargarðs og brimvarnargarðs.

Deiliskipulagsbreyting:

Breyting á deiliskipulagi Akraneshafnar frá 1897 mun eiga við hluta skipulagsvæðis, aðalhafnargarð. Gerð verður grein fyrir eðli og umfangi breytinga á breytingablaði. Að öðru leyti munu skilmálar í eldra deiliskipulagi gilda áfram óbreyttir.

Mat á umhverfisáhrifum:

Skipulagsbreytingarnar eru háðar lögum um umhverfismat áætlana nr. 105/2006 þar sem í þeim felst framkvæmd sem fellur undir lög nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum. Verður unnin umhverfisskýrsla samhliða breytingu á aðalskipulagi þar sem metin verða þau áhrif sem nýr hafnarbakki, lenging brimvarnargarðs og öldudeyfing í Akraneshöfn valda.

Umsagnaraðilar:

- Vegagerðin bendir á að með lengingunni einni sér geti orðið tilfærslu sands úr fjörunni framan við sementsreitinn og af Langasandi inn í fjörunni næst Faxabryggju sem fær aukið skjól af lengingunni. Hluti efnisins gæti einnig endað í innsiglingunni og kallað þar á aukna þörf yfir dýpkun. (31.1.2018)
- Minjastofnun Íslands gerir ekki athugasemd að svo stöddu, enda fái stofnunin tillöguna aftur til umsagnar þegar nær dregur áætluðum framkvæmdum. (29.1.2018)
- Umhverfisstofnun gerir ekki athugasemdir við umrædda lýsingu. (5.2.2018)
- Skipulagsstofnun telur að umrædd breyting á aðalhafnargarði sé háð fyrirhugaðri niðurfellingu Skarfatangahafnar og því ástæða til að sameina tillöguna þeim breytingum sem verið er að undirbúa í heildarendurskoðun aðalskipulagsins. Einnig bendir stofnunin á að í umfjöllun um landfyllinguna þarf að tilgreina stærð landfyllingar og áætlað efnismagn o.fl. Skipulagsstofnun telur æskilegt að deiliskipulag Akraneshafnar frá 1987, sem einungis er sett fram á skipulagsupprætti (án greinargerðar/skilmála), verði í heild tekið til endurskoðunar.

Athugasemdir við aðalskipulagsbreytinguna:

- Bréf Guðmundar Benediktssonar fh. Sigurfara siglingafélags Akraness þar sem óskað er eftir því að félagið verði haft með í umfjöllun um skipulagsmál hafnarinnar.
- Lex lögmansstofa gerði athugasemd fyrir hönd Sementsverksmiðjunnar ehf. Bent er á að lenging aðalhafnargarðs muni þrengja að snúnings- og athafnasvæði utan Faxabryggju. Áréttað er að lagaskylda leiði til þess að bera saman og kanna ólíka framkvæmdakosti í skipulagsferlinu og við veitingu leyfa. Meðfylgjandi bréfi Lex lögmanna er skýrsla Nesskips sem er umboðs og þjónustuaðili skipa sem flytja sement til hafnarinnar. (20.3.2018)

Spurningar til Faxaflóahafna:

- Í umsögn Vegagerðarinnar kemur fram að framkvæmd geti leitt til sandflutninga í höfninni. Hver eru þá hugsanleg áhrif á sandbúskap á Langasandi? Er hættu á að sandur þar geti minnkað ef framkvæmdir við höfnina ganga eftir? Ef svo verður munu Faxaflóahafnir þá grípa til mótvægisáðgerða á sinn kostnað ?
- Með hvaða hætti verður fylgst með áhrifum framkvæmdar á Langasandi

Svör:

Aðalhafnargarðurinn var endurbættur á 8. og 9. áratug síðustu aldar, enda grundvallar atriði fyrir viðlegu skipa í höfninni að skapa það öryggi sem kostur er. Stuðst var við gögn frá Siglingastofnun um kenniöldu á garðinn. Hönnun garðsins gerði ráð fyrir nokkuð lengri garði í átt að svonefndri Steinsvör - en ákveðið var að láta þann hluta framkvæmdarinnar bíða síðari tíma. Sandburður inn í höfnina hefur á síðustu áratugum verið óverulegur, sem bendir til þess að ekki hafi orðið mikil hreyfing á sandinum við hafnarmynnið. Viðhaldsdýpkanir innan hafnar og við hafnarmannvirki hefur ekki þurft að framkvæma undanfarin 10 -12 ár, sem bendir til að nær enginn tilflutningur sands inn í höfnina hafi orðið og ekki hefur orðið vart breytinga á viðlegudýpi innan hafnar.

Hafi Akraneskaupstaður eða þar til bærir aðilar áhyggjur eða rökstuddan grun um að lenging grjótgardis um 40-60 metra geti breytt straumum í Krossvík þannig að framkvæmdin hafi áhrif á Langasand, þá er ljóst að ekki er fýsilegt að leggja í þá vegferð. Telji kaupstaðurinn mikilvægt að nánari upplýsingar liggi fyrir um þessi atriði er ljóst að fara þyrfti í umfangsmiklar rannsóknir sem tækju allnokkurn tíma, en vera kann að opinberar stofnanir svo sem Siglingasvið Vegagerðar hafi möguleika á að taka slíkt að sér. Teljist fyrir hendi líkur á breytingum á sandburði þá er óráð að fara í þann hluta framkvæmda sem gætu orsakað slíkar breytingar. Rétt að beðið verði með þær framkvæmdir sem talið er að hafi áhrif á sandbúskap á Langasandi og það metið hvort ástæða sé til þess að farið verði síðar í þau verkefni. Í gildandi aðalskipulagi er gert ráð fyrir mun umfangsmeira grjótmannvirki en nú er til skoðunar, sú hugmyndafræði sem þá var sett fram var án aðkomu Faxaflóahafna sf. þannig að ekki liggur fyrir hvaða gögn voru lögð til grundvallar þeirri ákvörðun. Óskað var nánari skýringa af hálfu Siglingasviðs Vegagerðar á líkum á tilfærslu sands og hvað það væri sem orsakaði slíkt. Eftirfarandi skýringar Siglingasviðs Vegagerðar liggja fyrir.

„Áður en spurningunni er svarað er rétt að útskýra eðli sandstranda og helstu áhrifaþætti á mótun þeirra. Fyrir sandflutninga er aldan og stefna öldunnar þegar hún kemur upp að ströndinni lang áhrifamesti þátturinn. Sjávarföll skipta máli en aðeins að því marki á hve breiðu svæði aldan hefur áhrif. Sjávarfallastraumar hafa nær engin áhrif og því síður sjávarstraumar. Á sandströndum færast sandur tímabundið til eftir því úr hvaða átt aldan kemur. Þá eru breytingar milli sumar- og vetrarástands, þ.e. eftir því hve aldan er há. Þessir sandflutningar ná niður á dýpi sem er háð ölduorkunni á svæðinu. Á Suðurströndinni ná þessir flutningar niður á um 15 m dýpi en töluvert styttra við Langasand. Oft er talað um að strendur milli tveggja höfða eða ígildi þeirra eins og á Langasandi, þar sem höfnin er annar höfðinn og Sólmundarhöfði hinn, séu í jafnvægi. Sandur getur færst tímabundið til innan afmarkaðs svæðisins, en tapast ekki út af því. Þannig felst skoðun á mögulegum sandflutningum í því að skoða áhrif mannvirkja á öldu, hæð og stefnu öldunnar upp við ströndina.

Eins og fram kemur í fyrirspurninni hér að neðan má skipta fyrirhuguðum framkvæmdum í þrennt. Í fyrsta lagi eru það framkvæmdir við endurbyggingu og lengingu núverandi ytri hluta Aðalhafnargarðs. Þessi aðgerð hefur engin eða óveruleg áhrif á öldufar utan núverandi hafnar og er því ekki líkleg til að hafa nein áhrif á sandbúskap svæðisins austan hafnarinnar. Í öðru lagi er spurt um áhrif dýpkunar viðlegu og snúningssvæðis skipa í og við hafnarmynnið. Dýpkun viðlegu við nýja kantinn er ekki líkleg til að hafa nein áhrif. Hins vegar teygir snúningssvæði, 180 m í þvermál með 10 -11 m dýpi, sig upp á sjávardýpi sem er innan við 5 m á svæði sem er aðeins að hluta til í skjóli innan við núverandi brimvarnargarð. Þannig er ekki ólíklegt að við ákveðin veðurskilyrði berist einhver sandur inn á snúningssvæðið en fari ekki til baka þegar veður breytist. Þetta þarf hins vegar ekki að vera mikið vandamál ef að sandur sem tekinn er af snúningssvæðinu, bæði í upphafsdýpkun og viðhaldsdýpkunum, er ekki tekinn út af svæðinu heldur skilað upp á ströndina.

Þriðja breytingin á höfninni kemur hins vegar til með að hafa áhrif á öldufar á svæðinu utan við sementsreitinn. Á hluta þess svæðis lækkar aldan og það sem meira er um vert þá breytist öldustefnan. Þetta getur haft þau áhrif að sandur sem áður kom aðeins tímabundið inn á þetta svæði, en fór síðan til baka við breytt veðurskilyrði, á ekki afturkvæmt heldur hleðst upp á svæðinu sem nú er komið í meira skjól. Nú má spyrja sig að því hvort lenging sem er ekki meiri en 40 til 60 m hafi þessi áhrif og hvort form sjávarbotnsins kalli fram þessa sandflutninga. Því er til að svara að sú athugun hefur ekki verið gerð. Hér er sem sagt um þrjú aðskilin hafnargerðar verkefni að ræða. Að því gefnu að sandur sem dýpkaður er á snúningssvæðinu verði skilað á Langasand, þá hafa þau tvö fyrrnefndu verkefni engin áhrif á sandbúskap Langasands. Aftur á móti er ekki hægt að útiloka að þriðja verkefnið hafi áhrif en þar sem engar athuganir hafa farið fram er erfitt um það að segja hvort eða hve mikil þau áhrif verða. Verkefni eru eins og áður segir aðskilin og lenging brimvarnargarðsins er ekki nauðsynleg forsenda fyrir lengingu kantsins.

Þess ber að geta að aðrir þættir geta haft áhrif á sandbúskap svæðisins. Þar er átt við afstöðubreytingu lands og sjávar. Samkvæmt nýbirtri skýrslu Vísindanefndar þá má búast við að við lok aldarinnar verði samanlögð afstöðubreyting lands og sjávar vegna jarðskorpuhreyfinga annars vegar og hnattrænnar hlýnunar hins vegar um 0,4 til 0,5 m. Áhrif þessarar afstöðubreytingar er líkleg til að hafa töluverð áhrif og gæti verið næg ástæða til að skoða sandbúskap Langasands.“

Eins og hér hefur verið lýst þá eru engar líkur á því að endurnýjun Aðalhafnargarðs og dýpkun hafi mögulega áhrif á Langasand og geti orsakað tilfærslu sands. Lenging grjótgarðs gæti mögulega haft áhrif en þarf frekari rannsóknar við. Um leið eru fyrirvarar á um hversu mikil hún gæti orðið varðandi útvegum á grjóti til verks. Rétt er að þessi verkefni öll komi fram við breytingu aðalskipulags en fyrirvari settur um að ekki verður farið í þau verkefni sem gætu haft áhrif á sandflutning fyrr en síðar og að afloknum frekari rannsóknum.

- Með hvaða hætti lítið þið á þær ábendingar sem bárust frá Lex lögmannsstofu f.h. Sementverksmiðjunnar ehf ?

Bent er m.a. á þá fullyrðingu að Sementverksmiðjan ehf. kunnir að verða fyrir miklu fjárhagslegu tjóni gangi skipulagsbreytingin eftir þar sem framkvæmdin muni fyrirsjáanlega hafa áhrif á aðgengi sementskipa að höfninni og þá um leið stefna rekstraröryggi verksmiðjunnar í hættu.

Ef til kæmi hvaða aðili myndi bera það tjón sem hér er haldið fram að gæti orðið ?

Svar Faxaflóahafna sf varðandi þau atriði sem fram komu í erindi Lex lögmannsstofu. Þegar að innflutningur sements um Akraneshöfn hófst eftir að framleiðsla sements lauk á árunum 2011 til 2012 var á það bent af hafnarmönnum að þau skip sem reiknað var með að kæmu með sementsfarma væru full stór fyrir Akraneshöfn. Lengstu skip sem hægt væri að taka að bryggju væru 115 metra löng og þau yrði að taka inn að teknu tilliti til aðstæðna, veðurs, ristur skipa og dýpis við bryggju. Þessum skipum yrði ekki lagt við Faxabryggju við tvísýnar veðuraðstæður. Tekist hefur að leggja þessum skipum að bryggju með aðstoð dráttarbáta þó að önnur skip hafi legið við nálæg hafnarmannvirki svo sem við Aðalhafnargarð og utanverða Batabryggju. Komur þessara skipa eru ávallt hafnsöguskyldar og hafnsögumenn þá um borð. Hafnsögumenn telja að ekki verði erfiðara að leggja þeim þó að Aðalhafnargarður verði lengdur eins og fyrirbyggjandi skipulagstillögur gera ráð fyrir en hafður er sami fyrirvari og áður að fullt tillit verður að taka til aðstæðna og veðurs hverju sinni við komu þeirra.

Eins og hér var áður bent á eru hafnaraðstæður á Akranesi frekar þröngar og setja ákveðnar skorður við stærð skipa sem hægt er að taka að bryggju og hefur ávallt gert. Aðgengi sementsskipa að höfn breytist ekki við þetta og fullyrðingum um tjón og að verið sé að stefna rekstraröryggi sementsflutninga í hættu er hafnað.

Fylgiskjöl með greinargerð:

Eftirfarandi fylgiskjöl fylgja með greinargerð þessari:

- Skipulagslýsing, (Aðalskipulag Akraness 2005-2017, Akraneshöfn, breyting á aðal- og deiliskipulagi.
- Umsagnir frá umsagnaraðilum.
- Ábendingar við skipulagsferlið.
- Fundargerð kynningarfundar.